

Snouck Hurgronje; de hoofdredacteur van het *Algemeen Handelsblad*, von Balluseck, kwam met een aantal jongere redacteurs uit Amsterdam gereisd om er op te wijzen, 'dat er iets moest gebeuren'¹; uit het gehele land kwamen brieven, telefoontjes en telegrammen binnen; ook uit kringen van de Rooms-Katholieke Staatspartij kreeg men te horen: doorzetten, juist nu! – en onder al die pressie kwam het viertal op maandag 22 en dinsdag 23 juli tot de conclusie dat men terug moest keren tot de conceptie die ruim vier weken tevoren aan *Generalkommissar* Schmidt voorgelegd was: een *nieuwe* beweging met een *eigen* program. Maar wat te doen met de verboden begrippen 'vrijheid', 'onafhankelijkheid' en 'Oranje'? Die eerste twee leken minder essentieel: in het 'nieuwe Europa' zouden 'vrijheid' en 'onafhankelijkheid' toch gelimiteerd worden. Oranje niet te noemen was moeilijker, maar men herinnerde zich wat Schmidt gezegd had: zo men al in het publiek over Oranje zweeg, dan zou men toch de trouw aan Oranje in het hart kunnen meedragen!

Toch van wal steken dus. Maar onder welke leiding? Gevieren? Neen: de door Groeninx gesuggereerde figuur van een Driemanschap zou aantrekkelijker zijn. Er werd nog overwogen, Reinink 'secretaris' te maken, maar jongeren uit Groningen, onder wie dr. van der Wielen, zeiden dat ze hem daar te deftig voor vonden – 'niet voldoende volks (is: verbonden met de arbeider)² – en het slot van het lied was dat hij, de oud-voorzitter van de Nederlandse Gemeenschap, geheel terzijde geschoven werd. Een Driemanschap zou optreden: Einthoven, Homan, de Quay. Dinsdagmiddag werd druk gewerkt aan het formuleren van de oproep die in de pers zou moeten verschijnen. Om vijf uur werd het Driemanschap door *Generalkommissar* Schmidt ontvangen.

Schmidt las de opgestelde tekst.

Geen woord over Oranje, geen woord over de onafhankelijkheid, geen woord over de democratie. 'Allereerst is nodig: erkenning van de gewijzigde verhoudingen.'

Schmidt was niet ontevreden: aanstootgevende begrippen kwamen in de oproep niet voor en er stond wèl met zoveel woorden in, dat het Nederlandse volk zich op aanvaarding van de Duitse suprematie in Europa diende in te stellen. Misschien vond Schmidt het wel minder aangenaam dat uit de tekst geen 'rasbewustzijn' sprak (integendeel, 'de traditionele geestelijke vrijheid en verdraagzaamheid' werden er in genoemd), maar hij nam dat niet te zwaar op: de heren moesten eerst maar eens tonen dat zij een aanhang

¹ Getuige J. Linthorst Homan, *Eng.*, dl. VII c, p. 491. ² CNU: Notulen, 9 april 1946, p. 2.